יום הכיפורים פרק שמיני יומא עה.

עינו בכוסו. מוהכ שכלות: **כל העולם דומה עליו כמישור.** ממון מאמרים דומה לו היתר: **ישיחנה לאחרים.** שמא ישיאוהו עלה: (ו) **דאגה.** פחד שדואג על הפסד שוס דבר פן יבואהו: **יורד עמו לחייו.** בכל דבר שהוא יכול להקיעו ולהפסידו הוא יורד: **עריות.** דנאסרו להס במדבר ודגה לשון תשמיס כמו וידגו לרוב (בראשית מח): **ומתפס פיה.** מקנחת פיה של מטה כמו כאשר יעמה הלאחת (מלכים ב כא) כמי שמקנח את הקערה: **דאמר מר.** במסכת סוטה בפרק קמא (דף יא.): **לא פרלי כפו.** לא היו פרוצים בעריות במלרים: **הגך דאסירין.** אותן שהיו נאסרות לבני נח כגון הגך דאמרינן בסנהדרין (דף נז:) ערוה שב"ד של ישראל ממיתין עליה בן נח מוהרי עליה והן בכו על הטוספות: **הללו לא טעמו.** שהן קטין לעובדות ומיניקות כדאמרינן בספרי ט) משל אומר לאשה לא תאכלי בלל מפני המיעוק: **והוא כזרע גד לכן אמר רבי אסי.** זרע הגד אינו לבן אבל עגול הוא והכי קאמר קרא והוא עגול כזרע גד ולכן כמרגלית: **כגידא.** גרעין של אלינדרי: **שדומה לזרע פשתן.**

עינו בכוסו (ו) עריות כולן דומות עליו כמישור וחד אמר כל הנותן עינו בכוסו כל העולם כולו דומה עליו כמישור [1]דאגה בלב איש ישחנה רבי אמי ורבי אסי חד אמר ישחנה מדעתו וחד אמר [2]ישיחנה לאחרים [3]ונחש עפר לחמו ר' אמי ורבי אסי חד אמר אפילו אוכל כל מעדני עולם טועם בהם טעם עפר וחד אמר אפילו אוכל כל מעדני עולם אין דעתו מיושבת עליו עד שיאכל עפר תניא אמר רבי יוסי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חבירו יורד עמו לחייו אבל הקב"ה אינו כן קלל את הנחש עולה לגג מזונותיו עמו יורד למטה מזונותיו עמו קלל את כנען אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה קלל את האשה הכל רצין אחריה קלל את האדמה הכל ניזונין הימנה [3]זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם רב ושמואל חד אמר דגים וחד אמר עריות מאן דאמר דגים דכתיב נאכל ומאן דאמר עריות דכתיב חנם ולמאן דאמר עריות הא כתיב נאכל [3]לישנא מעליא נקט דכתיב [4]אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און ולמאן דאמר דגים מאי חנם דהוו מייתין להו מהפקירא [7]דאמר מר כשהיו ישראל שואבין מים הקב"ה מזמין להם בתוך המים דגים קטנים בכדיהן בשלמא למאן דאמר דגים אבל עריות לא פריצי בהו היינו דכתב [5]גן נעול אחותי כלה [גו'] אלא למ"ד עריות מאי מעין חתום מהנך דאסירין לא פריצי בהו בשלמא למאן דאמר עריות היינו דכתיב [6]וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו [7]א[8]על עסקי משפחותיו שנאסרו להם לשכב אצלם אלא למאן דאמר דגים מאי בוכה למשפחותיו הא והא הואי [3]את הקשואים ואת האבטיחים רבי אמי ורבי אסי חד אמר טעם כל המינין טעמו במן טעם חמשת המינין הללו לא טעמו בו וחד אמר טעם כל המינין טעמו וממשן והללו טעמן ולא ממשן [7](והמן) כזרע גד לבן (וטעמו) אמר ר' אסי עגול כגידא ולבן כמרגלית [7](תניא נמי הכי) גד שדומה לזרע פשתן בגבעולין אחרים אומרים [7]גד שדומה להגדה שמושכת לבו של אדם כמים תניא אידך גד שמגיד להם לישראל אי בן תשעה לראשון ואי בן שבעה לאחרון לבן שמלבין עונותיהן של ישראל תניא ר' יוסי אומר כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין כיצד שנים שבאו לפני משה לדין זה אומר עבדי גנבת וזה אומר אתה מכרתו לי אמר להם משה [6] לבוקר משפט למחר אם נמצא עומרו בבית רבו ראשון בידוע שזה גנבו אם נמצא עומרו בבית רבו שני בידוע שזה מכרו לו וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין זה אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי אמר להם משה [6] לבקר משפט למחר אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהיא סרחה עליו נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהוא סרח עליה כתיב [8]ובדדת הטל על המחנה לילה [ירד המן עליו] וכתיב [9]ויצא העם ולקטו וכתיב [10]שטו העם ולקטו הא כיצד צדיקים ירד על פתח בתיהם בינונים יצאו ולקטו רשעים שטו ולקטו כתיב לחם וכתיב עוגות וכתיב וטחנו הא כיצד צדיקים לחם בינונים עוגות רשעים טחנו בריחים או דכו במדוכה א"ר יהודה אמר רב ואיתימא ר' חמא בר' חנינא מלמד שירד להם לישראל עם המן תכשיטי נשים דבר שנידוך במדוכה ובשלו בפרור א"ר חמא מלמד שירד להם לישראל עם המן ציקי קדירה [11]והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר מאי בבקר בבקר א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מדבר שירד להם בבקר בבקר מלמד שירדו להם לישראל אבנים טובות ומרגליות עם המן (ד) [12]והנשיאים הביאו את אבני השהם תנא נשיאים ממש וכן הוא אומר [13]נשיאים ורוח וגשם אין [10]והיה טעמו כטעם לשד השמן א"ר אבהו (פ) מה שד זה תינוק טועם בה כמה טעמים אף המן כל זמן שישראל אוכלין אותו מוצאין בו כמה טעמים א"ד לשד ממש מה שד זה מתהפך לכמה גוונין אף המן מתהפך לכמה טעמים [14]ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע תנא משמיה דר' יהושע בן קרחה בשר ששאלו שלא כהוגן ניתן להם שלא כהוגן לחם

שגם הוא עגול: **שמלכין עונותיהן.** ממוך שהיו דואגים שמא לא ירד מן למחר היו משעבדים לכם למקום: (ו) **אם כן תשעה וכו'.** לפי שנאמר (שמות טו) וימודו בעומר בין שליקט הרבה בין שליקט מעט מולא עומר לגולגולת ואם נמלא יתר בבית הראשון בידוע שכן תשעה לראשון הוא ואם בבית האחרון בידוע שכן האחרון הוא: **הוא סרח עלי.** ותובעתו כתובתה: **ירד המן עליו.** אלמא בתוך המחנה יורד וכתב ויצא העם ולקטו יליאה מחוץ למחנה משמע וכתיב שטו משמע למקום רחוק כמו משוט באדרן (איוב ו): **לחם.** משמע אפוי: **עוגות.** משמע קודם אפייה: **תכשיטי נשים.** בשמיס שהן דומות במדוכה ומתקשטות בהן להיות ריחן ערב לבעליהן: **ציקי קדירה.** מבלין לתבשיל ערב ומבושס: **שירדו להן אבנים עוטות.** הביאו נדבה ממה שמולאין בבקר בבקר כשיולאין לבקוט את המן שנאמר וילקטו אותו בבקר בבקר: **נשיאים ממש.** ענגיס היו: **שד זה תינוק מולא בו כל מיני טעמים.** שהאם אוכלת: לחם

עין משפט נר מצוה

א (מיי' פכ"ב מהלכות איסורי ביאה הלכה יח):

הגהות הב"ח

(א) נמרא עינו בכוסו כל העריות סולן דומות: (ב) שם ת"ל מפה דינו לגיקר מפפט וכן לקמן: (ג) שם אמר לסם מפה דינו לגיקר מפפט למחר (אם נמלא עומרה וכו' שבות קרח עליה) בא"מ וכ"ב ס"ת אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהוא סרח עליה נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהיא סרחה עליו: (ד) שם אבנים טובות ומרגליות עם המן שנאמר והנשיאים הביאו: (ה) שם בטעם לשד השמן אמר ר' אבהו אל תקרא לשד אלא שד מה שד זה מתהפך לכמה גוונים אף המן מתהפך לכמה טעמים איכא דאמרי לשד זה דד מה דד זה מיטוק טועם בה וכו' מוצאין בו כמה טעמים ואמר מפה בתת כו' כל"ל ועל מיטה לכמה גוונין ב"ב נראה דס"ל לתלמודא הא דכמיב לבבו המרב המתבפכת שדרו"ל שבס מתהפכין פעמים אנשים פעמים נשים פעמים דומות כו' לאו אמלאמי עליון לחודיה קלי אלא אף הבדים שבס נקראים כדומים במקום זה נמי קאי שבס מתהפכין לכמה גוונין כו': (ו) רש"י ד"ה דאגה ב"ל קודם ד"ה ישיחנה: (ז) ד"ה אם כן תשעה כו' ואם נמצא עומר בבית ראשון כו' בידוע שכן שבעה לאחרון הוא סב"ד ומה"ד בתלגין וכו' למקום הס"ד ואמ"כ מה"ד היא סרחה עלי. והדרוחתי בכתובתה הס"ד ואמ"כ מה"ד הוא סרח עלי וכו':

לעזי רש"י

אליינדר"י (אליינדר"א). כוסבר.

מסורת הש"ס

ט) סוטה מב: (בנהדרין ק:), כ) (פי' כדי שיקבלו עליו רחמים. ערוך ערך שת ו), ג) (יבמות יא: יב"ו) בסוטה יב. סה:, ד) סוטה יא:, ה) שבת קלב, ו) ב"ל יהוא, ז) (ב"ל תנו רבנן כ"ל בפ"ק), ח) מכילתא פ' בשלח, ט) (בהעלותך יא ח),

מוסף רש"י

לישנא מעליא נקט. שמלוס וערך נקיי הדעת לספר בלשון נקיי (פסחים ג.). על עסקי משפחותיו. שנאסר לסס קרובות (שבת קל.).

רבינו חננאל

ואסיקנא ירד להן לישראל תכשיטי נשים וציקי קדירה ואבנים טובות ומרגליות עם המן.

תוס' ישנים

עולה לגג מזונותיו עמו. יש לומר בבראשית לכה שאינו אוכל עד שמגיע למקום של קרקע כתולה לאסול: אי הוי בן ט' לראשון כו'. ועדיין לא גזרו שגריטת להמתין שלשה חדשים משום הכתנה כי לא הוצרכו עדיין שהמן נוחך:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com